Tõbede kurnamine wõib inimese keha ja meelemõistust teiseks moondada, iseäranis leitakse waheſt haigeid, kes haiglikul luulemise wäel imeliku wigaſi endal arwawad olema. Nõnda on seda nähtud, kus üks ja teine ennaſt klaaſiſt usub tehtud olema; mõni kardab, et käed ehk jalad klaaſiſt on ja ei raadſi neid kuhugi panna; mõnel teisel on laululind pää sees, kaſ, hiir, kon ehk muu elukas kõhus; mõnel neli ja wiis konna ühekorraga! Lapſi leitakse sagedaſt, kes palju süa tahtwad ja siiski äralöpewad, mis enamiste soolikade läbi sünnib. Nõnda kautab mõnikord lehm piima udaraſt, kui ta kogemata seſuguſt rohtu juhub sööma, mis temale wiga teeb; ehk hobuſed wõiwad äkitſelt otsa löpeda, kui hooletu sulane üleliiga koormat peale paneb, ehk hoost soolt joodab, teise korra jälle palawal kuiwal aeal jootmata jätab. Seal arwawad siis rumalad inimesed: et haige inimestele ja elajatele wigad peale olid pandud, et lapse kosumine ärawõetud on. Sortsid ja nõiad pidid kuradi abiga tõbe, kas nõia-keraga ehk muul wiisil teele saatma. Teised olid kawalamad petiſed, ütleſiwad: meie wõime peale pandud ja tuulest tulnud wigale abi teha; meie paneme, kui tahate, weel raskema wiga sellele, kes teile kahju oli teinud. Nemad tegid mitmeid wiiſi tempuſi, pobiſesid sõnu wiina sisse, mis haigele jua anti, ehk misga teda pesti; mõnikord keedeti ka maarohtuſi ja anti haigele sisse. Saab mõni haige aegamööda



wägewa elu-rommu läbi terweks, siis öeldakse: se ehk se küla arst wai maa-tark on temale abi toonud; se oskab iga wigale wastust teha. Sedawiisi tuleb rumalate lori järel teisi weel rumalamaid, need usuwad, et mõnel maana- ja tuule-targal meelewalda on, misga nad nõia ja kuradi tööd tühjaks teewad. Kes neilt abi lähäb otsima, peab rohkest andeid wiima, raha maksma ja mõnikord weel teist tasumist tõutama, mis sügisel käte wiakse. Neid kuulsaid tarkasi weetakse üheſt kihelkonnaſt teisi, lunastatakse nende käest sõnu tõbede ja wigade wasto, lastakse warga kuju wiina-pudelis näidata, Saksa wiha külleſt wõta, konne seest wälja ajada ja muid imeteguſt sünnitada.

Järwa-maal elas — mõni aastad teed — üks põdeja naisterahwas, kes tõeste uskus, et teine kuri inimene konnad tema sisse oli läkitanud. Tema läks Rakwere ligidalle ühe kuulsa targa käest abi otsima. Tark ütles, kui tegija kuju wiinaſt näha oli saanud: „Sinu konnad on kolme ahelaga kinni kõidetud, aga mina peastan sind siiski nende käest. — Tema andis naisele rohtu, mis naine teisel hommikul enne pääwa tõusu sisse pidi wõtma. Kui ta rohu peale pööritama, ehk oksendama hakaks, siis käskis tark: pimedas nurgas ämbrisse oksendada, ämbri pealt riidega kinnikata ja tugewaſt wastu hoida, et wäljatulnud elukad enne ei peaseks, kunni arst senna jõuaks. Kõik sündis nõnda, kuida ette